

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування,
регіонального розвитку та містобудування

01008, м. Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел./факс: 255-32-05, 255-20-75

№ 04-23/16-818

"03" Березня 2020 р.

СТАРЖЕНЕЦЬКІЙ А.М.

Шановна Альбіно Миколаївно!

У Комітеті Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування розглянуто Вашу петицію щодо запровадження обов'язкового тестування на поліграфі («детекторі брехні») осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та кандидатів на відповідні посади.

За результатами розгляду та в межах предмету відання Комітету інформуємо Вас про таке.

Відповідно до частин десятої та одинадцятої статті 23¹ Закону України «Про звернення громадян» електронна петиція, яка в установлений строк не набрала необхідної кількості голосів на її підтримку, після завершення строку збору підписів на її підтримку розглядається як звернення громадян відповідно до цього Закону.

Електронна петиція, адресована відповідно Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, розглядається у порядку, встановленому цією статтею, за умови збору на її підтримку не менш як 25000 підписів громадян протягом не більше трьох місяців з дня оприлюднення петиції.

Виходячи з вищезазначеного та враховуючи, що на підтримку Вашої петиції за період з 25 жовтня 2019 року по 25 січня 2020 року було подано 4 підписи, петицію розглянуто як звернення громадянина.

Стосовно порушених Вами питань зазначаємо, що, не зважаючи на відсутність у законодавстві обов'язкової вимоги щодо тестування на поліграфі всіх без винятку осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, він дедалі активніше використовується у вузькому професійному колі для перевірки співробітників правоохоронних структур, в слідчо-судовій

практиці для проведення психофізіологічної експертизи, здійснення іншої експертизи під час судового розгляду тощо.

Наприклад, на сьогодні на законодавчому рівні необхідність тестування на поліграфі передбачена для громадян України, які виявили бажання вступити на службу в поліції (частина друга статті 50 Закону України «Про Національну поліцію»), кандидатів на посади та працівників Державного бюро розслідувань (стаття 26 Закону України «Про Державне бюро розслідувань»). На виконання зазначених законодавчих актів затверджено Інструкцію про порядок використання поліграфів у Національній поліції України (Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 13.11.2017 № 920, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05.12.2017 за № 1472/31340), Порядок проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа у Державному бюро розслідувань (постанова Кабінету Міністрів України від 11.05.2017 № 449). З метою покращення якості кадрової роботи, забезпечення об'єктивності при прийнятті кадрових рішень, попередження та виявлення корупційних, а також інших правопорушень аналогічні інструкції затверджені також для органів прокуратури України, Міністерства оборони України та Збройних Сил України.

Водночас, всі ці документи встановлюють важливі обмеження щодо проведення такої перевірки (гострий період соматичних та психічних захворювань; гострий больовий синдром; інтоксикація організму; захворювання, що супроводжуються вираженою серцево-судинною, дихальною недостатністю; вживання сильнодіючих препаратів або психотропних речовин, що впливають на функціонування центральної нервової, серцево-судинної чи дихальної системи, тощо), яка, до того ж, має проводитися виключно за принципом добровільної згоди самої особи у відповідності до частини третьої статті 28 Конституції України, яка наголошує, що «жодна людина без її згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідженням». Слід також зауважити, що відповідне опитування не передбачає отримання беззаперечних результатів, а висновки за наслідками використання поліграфа мають виключно ймовірний та орієнтувальний характер. Таким чином, самі по собі результати опитування за допомогою поліграфа не тягнуть правових наслідків і не можуть бути підставою для прийняття будь-яких адміністративно-управлінських рішень стосовно особи, а використовуються виключно як відомості орієнтувального характеру, оскільки не мають будь-якої доказової сили, а лише орієнтують на здобуття певних доказів у порядку, передбаченому чинним законодавством. Також чинними нормативно-правовими актами встановлено певні морально-етичні межі, які не може порушувати перевірка на поліграфі, що передбачають дотримання принципу забезпечення прав і свобод людини (невтручання в приватне і сімейне життя, відсутність посягань на свободу думки, совісті і релігії, вираження поглядів, задекларованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, тощо).

В контексті порушених Вами питань слід також зазначити, що Законом України «Про запобігання корупції» передбачено проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, а також посад з підвищеним корупційним ризиком, перелік яких затверджується Національним агентством з питань запобігання корупції.

Порядок проведення такої перевірки затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 171.

Частиною третьою статті 56 Закону України «Про запобігання корупції» та пунктом 5 згаданого Порядку визначено перелік відомостей, які підлягають спеціальній перевірці:

- 1) наявність судового рішення, що набрало законної сили, згідно з яким особу притягнуто до кримінальної відповідальності, в тому числі за корупційні правопорушення, а також наявності судимості, її зняття, погашення;
- 2) факт, що особа піддана, піддавалася раніше адміністративним стягненням за пов'язані з корупцією правопорушення;
- 3) достовірність відомостей, зазначених у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- 4) наявність в особі корпоративних прав;
- 5) стан здоров'я (в частині перебування особи на обліку в психоневрологічних або наркологічних закладах охорони здоров'я), освіта, наявність наукового ступеня, вченого звання;
- 6) відношення особи до виконання військового обов'язку;
- 7) наявність в особі допуску до державної таємниці (якщо такий допуск необхідний згідно з кваліфікаційними вимогами до певної посади);
- 8) поширення на особу передбаченої Законом України «Про очищення влади» заборони займати відповідну посаду.

Згідно з частиною четвертою статті 57 Закону України «Про запобігання корупції» спеціальна перевірка проводиться:

- 1) Національною поліцією і Державною судовою адміністрацією України - щодо відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності, наявність судимості, її зняття, погашення;
- 2) Міністерством юстиції України та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку - щодо наявності в особі корпоративних прав;
- 3) Національним агентством - щодо наявності у Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, відомостей про кандидата, а також щодо достовірності відомостей, зазначених особою у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік;
- 4) центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, відповідним органом виконавчої влади Автономної

Республіки Крим, структурним підрозділом обласної, Київської, Севастопольської міської державної адміністрації - щодо відомостей про стан здоров'я кандидата (в частині перебування особи на обліку в психоневрологічних або наркологічних закладах охорони здоров'я);

5) центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти, відповідним органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим, структурним підрозділом обласної, Київської, Севастопольської міської державної адміністрації, центральним органом виконавчої влади, якому підпорядкований навчальний заклад, керівником навчального закладу - щодо освіти, наявності у кандидата наукового ступеня, вченого звання;

6) Службою безпеки України - щодо наявності в особи допуску до державної таємниці, а також щодо відношення особи до військового обов'язку (в частині персонально-якісного обліку військовозобов'язаних Служби безпеки України);

7) Міністерством оборони України, військовими комісаріатами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя - щодо відношення особи до військового обов'язку (за винятком випадків персонально-якісного обліку військовозобов'язаних Служби безпеки України).

До проведення спеціальної перевірки можуть бути залучені інші центральні органи виконавчої влади або спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції з метою перевірки відомостей про особу, зазначених у цій статті, або достовірності документів, передбачених цією статтею.

При цьому у разі встановлення за результатами спеціальної перевірки відомостей про претендента на посаду, які не відповідають встановленим законодавством вимогам для зайняття посади, посадова особа (орган), яка (який) здійснює призначення (обрання) на цю посаду, відмовляє претенденту у призначенні (обранні) на посаду.

У разі встановлення за результатами спеціальної перевірки та розгляду пояснень претендента на посаду факту подання ним підроблених документів або неправдивих відомостей посадова особа (орган), яка (який) здійснює призначення (обрання) на цю посаду, повідомляє протягом трьох робочих днів про виявлений факт правоохоронні органи та відмовляє претенденту у призначенні (обранні) на посаду (частина друга статті 58 Закону України «Про запобігання корупції»).

Аналогічні норми щодо відмови у призначенні на посаду державної служби передбачені також частиною другою статті 19, частиною четвертою статті 31 Закону України «Про державну службу».

Крім того, звертаємо Вашу увагу, що згідно з частиною першою статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» особи, зазначені у пункті 1, підпунктах «а» і «в» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції декларацію особи, уповноваженої на

виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік за формою, що визначається Національним агентством.

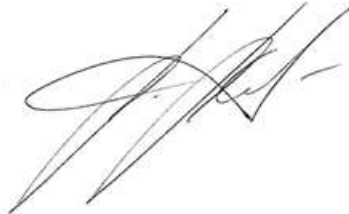
Вказаним Законом передбачені й інші заходи, обмеження та вимоги до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, кандидатів на відповідні посади, а також механізми контролю, спрямовані на запобігання і протидію корупції.

Однак, народні депутати України О.А. Качура та О.А. Дубінський вважають, що варто на законодавчому рівні врегулювати питання запровадження проходження психофізіологічного опитування із застосуванням поліграфа кандидатами у народні депутати України та народними депутатами України. Так, нині на розгляд Верховної Ради України подано два відповідні законопроекти: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо проведення добровільного попереднього психіатричного, наркологічного огляду та психофізіологічного опитування із застосуванням поліграфа кандидатів у народні депутати України», внесений народним депутатом України Качурою О.А. (реєстр. № 2326 від 28.10.2019), та «Про внесення змін до Закону України «Про статус народного депутата України» (щодо проходження перевірки на поліграфі)», внесений народним депутатом Дубінським О.А. (реєстр. № 2460 від 15.11.2019).

Підсумовуючи викладене, наголошуємо, що законодавством передбачені достатні заходи контролю щодо перевірки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, кандидатів на відповідні посади, а використання поліграфа є більш доцільним під час перевірки співробітників правоохоронних структур, в слідчо-судовій практиці, під час судового розгляду, якщо існують нерозв'язні протиріччя в показаннях учасників процесу тощо. При цьому, висновок за наслідками використання поліграфа щодо причетності особи до корупційних діянь не може бути єдиною підставою для відмови такій особі у призначенні чи її звільненні, оскільки такий висновок має виключно ймовірний та орієнтувальний характер.

З повагою

Голова Комітету

А.КЛОЧКО